

REZUMAT
RESUME

În primul capitol al tezei, intitulat „**STUDIUL PARTICULARITĂȚILOR, COMPONENTELOR ȘI ELEMENTELOR DEFINITORII ALE MEDIULUI RURAL CA SUPORT AL REALIZĂRII PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT**” se abordează noțiunea de spațiu rural și caracteristicile principale ale acestuia. În cercetarea concretă a spațiului rural, un obstacol important în calea abordării din perspectivă identitară îl constituie tocmai delimitările identitare. La modul general problemele cu care se confruntă ruralul românesc sunt comune pentru anumite arii de dezvoltare, ele fiind în principal de natură economică, relații economice și modul de exploatare a resurselor și socială, sistem de valori și comportamente individuale.

După ce, o lungă perioadă de timp, ruralul a fost victimă a „exploziei industriale” și implicit a „exodului rural”, în țările dezvoltate a început un proces de reconsiderare a acestui spațiu păstrător al unor valori și tradiții culturale unice. Astfel, perioada „orientării urbano - centriste” a început să fie înlocuită treptat, în mod diferit, de la o țară la alta, în funcție de gradul de dezvoltare, cu o perioadă de reconsiderare a ruralului.

Există o literatură bogată referitoare la rural și dimensiunile sale. Ruralul și ruralitatea au reprezentat obiect de studiu pentru diferite științe, dintre care economia, geografia, sociologia, etnografia, agronomia se disting în mod deosebit. În acest context, numărul studiilor și al definițiilor ce vizează spațiul rural este important.

Conceptul de rural este interpretat de specialiști din diverse domenii în diferite moduri. Dintre multiplele definiții ale conceptului reținem:

- ruralul reprezintă câmpurile, țăranii și, în general, toate activitățile și teritoriile neurbane;
- adjectivul rural este folosit pentru a defini tot ceea ce se raportează la câmpuri și de o manieră generală la viața în mediul sătesc, care se situează în afara granițelor marilor orașe;
- spațiul rural nu este numai sediul activităților agricole, ci și al industriei, artizanatului, comerțului rural;
- spațiul rural nu este un spațiu abstract, nici omogen; el este un spațiu umano-geografic și eterogen;
- spațiul rural se împarte în două secțiuni care definesc, pe de o parte, problema pur agricolă, iar pe de altă parte problema vieții rurale, pentru persoanele care nu se ocupă de agricultură;
- prin rural se înțelege un oarecare gen de peisaj, o suprafață de teritoriu cultivat, un teritoriu pe care activitatea agricolă este intensă, care în general poartă amprenta omului: câmpii arate, livezi, pășuni, zone construite, iar într-un anumit sens spațiul rural a devenit cultural;
- ruralul desemnează un ansamblu diferit de cel urban.

Activitățile economice, care se desfășoară în mediul rural, sunt foarte puțin diversificate, viața economică a satului românesc fiind dominată de agricultură. Industria este un sector economic puțin diversificat și dezvoltat în spațiul rural. Dacă luăm în discuție serviciile în spațiul rural, acestea nu numai că nu sunt dezvoltate, dar în unele zone aproape lipsesc cu desăvârșire.

Zonele rurale ale UE sunt o parte esențială din imaginea și identitatea Uniunii. În baza unei definiții standard, peste 91% din teritoriul UE are un caracter rural și constituie căminul a peste 56% din populația UE. Mai mult decât atât, impresionanta varietate și frumusețe a peisajelor conferă UE caracterul său unic - de la munți la stepă, de la mari păduri la câmpuri întinse.

Potrivit ultimelor statistici, 45% din populația României locuiește la sate. Procentul este mai ridicat în sudul țării, acolo unde numărul celor care trăiesc în mediul rural reprezintă 58% din totalul populației. Din acest punct de vedere nu suntem departe de Uniunea Europeană. Mai mult de jumătate din populația celor 25 de state membre ale Uniunii Europene trăiește în zonele rurale. Spațiul rural reprezintă 92% din totalul suprafeței UE. Diferențele apar însă în ceea ce privește veniturile pe care le obțin lucrătorii din agricultură.

Capitolul doi al tezei intitulat „**CERCETĂRI PRIVIND APARIȚIA ȘI CONCEPTUL DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT**” este centrat pe definirea parteneriatului public-privat. Conceptul de parteneriat public-privat exprimă o modalitate de cooperare între autoritatea publică și sectorul privat, respectiv organizații neguvernamentale, asociații ale oamenilor de afaceri, ori companii, pentru furnizarea unor servicii publice de calitate.

Conceptul de parteneriat public-privat a fost utilizat mai întâi în Marea Britanie și SUA, iar în anii '80 a fost introdus și în Germania în abordările de planificare a dezvoltării urbane. Problemele majore de interes comunitar pot fi abordate eficient în cadrul creat de parteneriatul public-privat.

Sistemul de parteneriat public-privat la nivel local, după modelul pe care îl întâlnim în prezent, se conturează la începutul anilor 80 ai sec XX în Europa Occidentală și SUA, sub forma cooperării între autoritățile locale și sectorul privat pentru implementarea unor proiecte ca reabilitarea zonelor industriale aflate în declin. Concomitent, apar acte publice, legi pentru a da un suport inițiativelor locale. Un exemplu în acest sens este legea publică din SUA „Job Training Partnership Act”, care a intrat în vigoare la 1 octombrie 1983. Această lege reglementează colaborarea între autorități și sectorul de afaceri pentru furnizarea de servicii de formare profesională în folosul adulților și tinerilor dezavantajați economic, muncitorilor șomeri, precum și altor persoane care întâmpină dificultăți la angajare.

Așadar, parteneriatul public-privat reprezintă:

1. acord între sectorul public și cel privat în scopul elaborării unui proiect ori furnizării unui serviciu, care în mod tradițional este furnizat de sectorul public.

2. înțelegere/contract între o autoritate publică și o persoană pentru a proiecta, construi un bun împreună cu operarea serviciilor legate de acel bun sau numai pentru unele din aceste operațiuni legate de exploatarea aceluși bun, fie pentru a transfera un interes sau pareri de interes cu privire la un bun către o persoană privată.

3. relație pe termen mediu și lung între sectorul public și cel privat (incluzând sectorul comunitar și voluntar) ce implică urmărirea riscurilor și câștigurilor și utilizarea funcțiilor multisectoriale, expertizei finanțelor pentru furnizarea unui serviciu.

4. preluarea de către sectorul privat a activităților din sectorul public prin orice forme (parteneriat ori preluarea acțiunilor), utilizarea Inițiativelor de Finanțare Privată ori a altor „aranjamente”, precum concesiunea serviciilor publice, menținerea, construcția de „infrastructuri necesare”, inclusiv vânzarea serviciilor publice sau alte forme de parteneriat

În România primele structuri de parteneriat public-privat s-au format ad-hoc la nivel național încă de la jumătatea anilor '90 cu prilejul elaborării unor strategii sectoriale ori naționale, precum și ca structuri instituționalizate, cum sunt Comisia Tripartită și Consiliul Economic și Social. Aceste parteneriate au contribuit treptat la realizarea unui mediu de cooperare între actorii sociali și cei politici deși, de multe ori au jucat și încă mai joacă rolul de legitimare a unei acțiuni politice, fiind mai puțin implicate în procesul decizional sau de monitorizare a politicilor. De asemenea, se întâlnesc forme de parteneriat public-privat între stat și parteneri locali pentru lucrări în infrastructură, cum este cazul proiectului Vivendi (privatizarea distribuției de apă) în Municipiul București

Pe parcursul capitolului trei se urmărește sublinierea **„IMPORTANTEI ȘI CONTRIBUȚIA PROGRAMULUI LEADER ÎN DEZVOLTAREA SPAȚIULUI RURAL ȘI SUSȚINEREA PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT”**. Denumirea „Leader” vine de la „Legături între acțiuni de dezvoltare rurală”. După cum sugerează și numele, este o metodă de mobilizare și de promovare a dezvoltării rurale în comunitățile rurale locale, și nu un set fix de măsuri care trebuie implementate.

Experiența a arătat că LEADER poate aduce modificări considerabile în viața cotidiană a oamenilor din zonele rurale. Poate juca un rol important în încurajarea unor răspunsuri inovatoare la probleme rurale vechi și noi și devine un fel de „laborator” pentru consolidarea capacităților locale și pentru testarea unor modalități noi de satisfacere a nevoilor comunităților rurale. A dus la obținerea unor rezultate importante în multe zone rurale din statele membre UE și ar putea juca un rol semnificativ în ajutorarea zonelor rurale din statele membre UE noi și viitoare, pentru ca acestea să se adapteze la realitățile contemporane aflate în permanentă schimbare.

Axa Leader se bazează pe constituirea grupurilor de acțiune locală. De fapt parteneriatul public-privat se axează foarte mult pe axa Leader și pe constituirea acestor GAL-uri. Grupul de acțiune locală trebuie:

- să adune în jurul unui proiect comun grupurile relevante de interese dintr-o anumită zonă;
- să fie autonom în luarea deciziilor și să aibă capacitatea de a privi dintr-o perspectivă originală resursele locale;
- să coreleze diferitele măsuri;
- să profite de oportunitățile oferite de diferitele resurse locale;
- să fie deschis ideilor inovatoare;
- să poată să relaționeze și să integreze abordări sectoriale diferite.

Sprijinul acordat prin axa LEADER oferă posibilitatea, în contextul elaborării strategiilor de dezvoltare locală pe baza nevoilor locale și a punctelor forte, de a combina cele trei obiective ale celor

trei axe din FEADR respectiv: competitivitate, îmbunătățirea mediului și calitatea vieții/diversificare. Elaborarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală presupune o activitate intensă de management și tehnică pe teren, în special în România, unde această abordare este una nouă. Se va acorda o atenție deosebită acestui subiect, iar România a organizat deja, înainte de lansarea oficială a programului, unele sesiuni de instruire care vizează aceste resurse umane. Va trebui acordată o atenție specială abordării LEADER în vederea unei implementări corecte în România. Astfel, se va acorda prioritate, la începerea programului, pregătirii teritoriilor LEADER potențiale prin măsura 4.31 adaptată pentru România pentru construcția de parteneriate reprezentative public-private, elaborarea de strategii integrate de dezvoltare, finanțarea de studii și pregătirea dosarelor pentru selecția grupurilor de acțiune locală. Pentru acest tip de sprijin, România va aloca 2,5% din bugetul total alocat axei 4 până la ultima selecție a GAL.

În România exista o serie de inițiative în dezvoltarea comunitară, cum ar fi: Grupuri de Inițiativă locală, micro-regiuni și alte parteneriate de tip LEADER. Unele grupuri au atins un nivel de maturitate organizațională și s-au transformat în asociații comunitare cu personalitate juridică, iar altele, după ce și-au atins scopul, s-au dizolvat. Deși o serie de parteneriate au în curs de elaborare strategiile de dezvoltare locală, multe dintre acestea nu au fost finalizate datorită atât lipsei mijloacelor financiare, cât și lipsei de informații cu privire la sursele de finanțare și avantajele care decurg din acestea. Proiectele ce vor fi implementate prin axa LEADER vor fi proiecte mici care vor trebui să respecte un plafon de maxim 200000 euro cofinanțare publică, iar valoarea totală a investiției nu va depăși 400000 euro. Având în vedere că există potențial pentru constituirea de Grupuri de Acțiune Locală și faptul că România nu a mai implementat măsuri de tip LEADER, înființarea și dezvoltarea Grupurilor de Acțiune Locală reprezintă o prioritate pentru această perioadă de programare. Astfel, actorii publici și privați din teritoriile care doresc să participe la procedura de selecție a Grupurilor de Acțiune Locală au nevoie de sprijin, până în momentul selecției, din cadrul acestei măsuri pentru construcție de parteneriate, elaborare de strategii integrate și finanțare de studii pentru pregătirea dosarelor de candidatură.

Abordarea LEADER urmărește îndeplinirea obiectivelor celor trei axe ale PNDR prin intermediul strategiilor integrate de dezvoltare, elaborate de actorii locali, organizați în Grupuri de Acțiune Locală. Abordarea „de jos în sus” reprezintă o modalitate ce permite partenerilor locali, să își aleagă un grup coerent de măsuri adaptate priorităților identificate pe teritoriul lor și a le transpune în strategii de dezvoltare, pentru a pune în valoare potențialul endogen al teritoriului.

Aceste strategii trebuie să se reflecte în proiecte concrete. Selecția proiectelor ce urmează a fi implementate pe baza unei strategii de dezvoltare va fi realizată de GAL prin Comitetul de Selecție, format din membri ai parteneriatului.

Criteriile de selecție pe baza cărora vor fi selectate proiecte în vederea implementării, vor fi elaborate de către GAL și vor ține cont de specificul local și de asemenea se va acorda o atenție deosebită la selecția proiectelor inovative. Obiective operaționale pot fi:

- implementarea strategiilor și proiectelor integrate de dezvoltare locală (ce pot acoperi mai multe axe) în vederea creșterii competitivității sectoarelor agricol și forestier.

-îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, creșterea calității vieții și diversificării activităților economice din spațiul rural.

Finalizarea procesului național de selecție a GAL va fi un proces de durată. În prima fază, cele mai reprezentative parteneriate, în ceea ce privește organizarea și experiența acumulată, vor fi selectate și vor reprezenta un exemplu pentru alte teritorii. Aceste GAL-uri vor constitui un bun exemplu al practicii de dezvoltare locală și vor sprijini procesul de instruire a parteneriatelor care doresc să participe la următoarele proceduri de selecție pentru selectarea unui alt grup de GAL.

Capitolul patru **„PUNEREA ÎN PRACTICĂ A PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT PRIN INTERMEDIUL PROGRAMULUI LEADER”** este centrat pe evidențierea unor exemple de parteneriat public-privat în țările Uniunii Europene.

Uniunea Europeană acordă o importanță majoră spațiului rural, care este reflectată de politicile și programele promovate de aceasta. Fără îndoială, există percepții diferite, după natura experiențelor care există în diferite țări, în special în Europa, așa cum există sisteme diferite de organizare administrativă și a serviciilor publice (descentralizat-centralizat-deconcentrat), precum și o diversitate de culturi politice, comunitare și religioase.

Se constată de altfel, că în țările europene nu există și nici nu se poate impune un sistem standard de parteneriat, chiar dacă acesta se modelează în ultimii ani tot mai mult sub influența anglo-saxonă în funcție de două obiective majore:

- a. ocuparea forței de muncă;
- b. dezvoltarea locală în scopul asigurării coeziunii economice și sociale.

Valoarea programului LEADER este demonstrată de numeroasele proiecte valoroase susținute în ultimii ani, care au un impact real asupra vieții cotidiene a locuitorilor din zonele rurale. Exemplele prezentate în cele ce urmează oferă o idee despre varietatea și creativitatea strategiilor de dezvoltare rurală care sunt implementate de GAL în diferite regiuni ale Europei. Ele arată, de asemenea, modul eficient în care Grupurile de Acțiune Locală au folosit oportunitățile disponibile în cadrul programului LEADER, pentru a colabora la nivel regional, național și european și pentru a stabili contacte, cu scopul de a împărtăși experiențe și bune practici.

Capitolul cinci, intitulat **„STUDIUL PRIVIND RESURSELE ȘI CARACTERISTICILE MEDIULUI RURAL DIN JUDEȚUL ARAD CA LOCAȚIE PENTRU PARTENERIATUL PUBLIC-PRIVAT”** urmărește prezentarea elementelor semnificative ale județului Arad și ale mediului său rural, care pot constitui baza parteneriatelor publice-private.

Județul Arad este situat în partea de vest a țării, lângă frontiera cu Ungaria și se învecinează la sud cu județul Timiș, la nord cu județul Bihor, la est cu județul Hunedoara. Poziția sa geografică este favorizată de intersecția de drumuri europene existente și în propuneri de perspectivă, precum și de distanțele relativ scurte până la capitala României-București (603 km), a Ungariei-Budapesta (284 km), a Austriei-Viena (506 km) și a Serbiei-Belgrad (215 km). Cu o suprafață de 7754 km², județul

Arad deține un procent de 3,65% din întreaga suprafață a României, fiind al șaselea județ ca întindere al țării.

Potențialul turistic al județului Arad este unul de mare valoare. Îmbinarea armonioasă a formelor de relief, climatul favorabil, elementele faunistice și de floră, prezența apelor minerale și abundența monumentelor istorice și de arhitectură fac din acest areal o veritabilă zonă de convergență turistică. Dintre cele mai reprezentative obiective turistice naturale ale județului Arad. Amintim rezervațiile naturale Peștera Valea Morii (comuna Moneasa), Dosul Laurului și Baltele Gurahonț (comuna Gurahonț), Runcu-Groși (comuna Bârzava), Poiana cu narcise Rovina și Balta Rovina, (orașul Ineu), Balta Șoimoș (orașul Lipova), Pădurea Sic (comuna Cărand), Peștera lui Duțu (comuna Săvârșin), Locul fosilifer Monoroștia (Comuna Bârzava), Locul fosilifer Zăbalț (comuna Ususău), Pădurea de stejar pufos de la Cărand (comuna Cărand), Sărăturile (comuna Socodor), Arboretul Macea (comuna Macea), Prundul Mare (Parcul Natural Lunca) și parcul natural Lunca Mureșului.

Rețeaua de localități rurale cuprinde 68 de UAT, respectiv comune și un număr de 261 localități, respectiv sate ce intră în componența lor. Distribuția teritorială a comunelor cu localități componente numeroase indică o concentrare a acestora în jumătatea estică a județului și îndeosebi în zona montană. Comunele cu cel mai mare număr de sate sunt: Hălmagiu(11), Craiva(10), Gurahonț(10), Săvârșin(9) Bârzava(8) și Vârfurile(8), Pleșcuța(7). În partea vestică a județului, predomină comunele cu 2-3 sate, cu unele excepții: comunele Vladimirescu, Secușigiu, Șagu, Mișca cu patru sate. Comune cu un singur sat sunt: Dorobanți, Semlac, Seitin, Șimand, Socodor, Sepreș, Covăsint.

Județul Arad face parte din Regiunea Vest, regiune care față de celelalte regiuni ocupă locul șase în ceea ce privește lungimea rețelei rutiere. Astfel drumurile publice au o lungime totală de 10292 km, cu o densitate de 32,1 km/ 100 km², fiind cu puțin sub densitatea pe țară (33,5 km/ 100 km²), deținând locul șapte, în ceea ce privește lungimea de drumuri naționale – 1883 km și locul șase în ceea ce privește lungimea de drumuri locale – 8409 km. Județul Arad este străbătut de trei trasee de drumuri europene. De asemenea beneficiază de existența următorului coridor rutier de transport european: Coridorul IV Frontiera Nădlac – Arad – Timișoara – Lugoj – Deva – Sebeș – Sibiu – Pitești – București – Lehliu – Fetești – Cernavodă - Constanța cu ramură de la Lugoj spre Caransebeș - Drobeta Turnu Severin – Craiova - Frontiera Calafat. Rețeaua de căi ferate din județul Arad reprezintă 3,1 % din total rețea de căi ferate pe țară care are lungimea de 20348 km.

Economia județului cunoaște în prezent și creșteri și scăderi semnificative semnalate în toate sectoarele de activitate. Județul Arad dispune de o industrie diversificată și complexă, în care ponderea majoritară este deținută de industria prelucrătoare (90% din producția totală) – alimentară, industria mijloacelor de transport feroviar chimică, ușoară și prelucrarea lemnului. Structura sectorului industrial scoate în evidență o predominanță a industriei prelucrătoare. Agricultură, un alt sector economic de bază a județului a cunoscut schimbarea prin reforma proprietății, care a dus la distrugerea vechilor structuri atât în sectorul culturii plantelor cât și în zootehnie, silvicultură. Țăranii au devenit proprietari de terenuri, fără a dispune de mijloace financiare necesare cultivării acestora. Formele

asociative noi nu au apărut, iar decapitalizarea societăților agricole rămase a dus la o situație dificilă. Pe de altă parte modificările din industria prelucrătoare și intrarea în CEFTA au afectat deosebit de negativ piața produselor agricole, care au rămas fără o cerere constantă și solvabilă. Pe de altă parte prețurile carburanților, a semințelor, utilajelor și altor produse industriale necesare producției agricole au cunoscut creșteri foarte mari, insostenibile de micul proprietar de pământ.

Capitolul șase, intitulat „**IMPLEMENTAREA CERCETĂRII PRIVIND STADIUL ACTUAL AL CONSTITUIRII PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT ÎN MEDIUL RURAL DIN JUDEȚUL ARAD**” face o radiografie a teritoriilor identificate ca posibile parteneriate public-private, subliniind factorii care au determinat alegerea acestor areale ca posibile GAL-uri.

În vederea proiectării unor propuneri de proiecte specifice pentru dezvoltarea mediului rural, care să se realizeze în parteneriat public-privat, considerăm că sunt necesare cercetări cu privire la stadiul actual al implementării parteneriatului public-privat în județul Arad, prin selectarea GAL-urilor, evidențierea criteriilor de selecție a acestor GAL-uri și prezentarea elementelor specifice pentru fiecare din cele patru GAL-uri selectate.

La nivelul județului Arad au fost identificate spre selectare până în prezent patru GAL-uri:

- Podgoria Aradului, care cuprinde localitățile: Păuliș, Ghioroc, Covăsânt, Șiria, Pâncota, Tauț, Târnova și Șilindia;

- Valea Mureșului - de la Petriș și până la Vladimirescu;
- Valea Crișului Alb - de la Hălmagiu până la Sinteza Mare;
- Lunca Mureșului - Pecica și încă cinci comune.

În alegerea zonelor țintă, am fost luate în considerare:

a) elementele comune, și anume:

- patrimoniul de mediu
- patrimoniul arhitectural și cultural
- obiceiuri și tradiții
- modul în care sânt organizate gospodăriile
- mentalitatea apropiată a locuitorilor UAT-urilor componente a zonelor țintă.

b) necesități comune în strategia de dezvoltarea a UAT-urilor componente, considerând, pe de o parte potențialul endogen asemănător de care acestea dispun și domeniile pe care acestea trebuie să le dezvolte în strategiile lor.

Aceste GAL-uri s-ar raporta cel mai bine la criteriile de selecție pentru a avea un punctaj maxim. Criteriile țin de teritoriu, parteneriatele existente în gal, strategia, acțiunile inovative, acțiunile de cooperare etc. Este foarte important pentru județul Arad constituirea unor GAL-uri eligibile, deoarece ele vor putea accesa importante fonduri europene, care vor duce la dezvoltarea județului nostru. Domeniile în care pot fi făcute proiecte de către GAL-uri țin de turism, cultură, educație și chiar proiecte mici de infrastructură locală.

Toate cele patru teritorii identificate drept potențiale pentru implementarea parteneriatului public privat vor fi înființate ad-hoc, având drept scop principal accesul la sprijinul oferit prin FEADR

în baza PNDR (axa LEADER prin măsura 431 cu submăsurile 431.1 și 431.2 și măsurile 41 și 42). După ce procedura de selecție va fi deschisă la nivel național, pot exista următoarele situații:

a) GAL-ul care va fi selectat va beneficia de sprijinul oferit prin FEADR (conform prezentării făcute mai sus);

b) GAL-ul rămas neselectat va putea participa la procedura de selecție din anul următor;

c) GAL-ul rămas neselectat poate funcționa ca un parteneriat public privat constituit conform legislației în vigoare, putând colabora cu alte parteneriate public private, alte GAL-uri la nivel regional, național și european, având avantajul faptului că strategia de dezvoltare a zonei a cărei interese le reprezintă a fost realizată conform principiilor LEADER după o abordare „de jos în sus”, adaptată nevoilor comunității pe care le deservesc, selectând prioritățile care trebuie urmărite în zona lor locală.

Pe parcursul ultimului capitol al tezei, intitulat **„CONTRIBUȚII PRIVIND ÎMBUNĂȚĂȚIREA PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT ÎN MEDIUL RURAL DIN JUDEȚUL ARAD PRIN PROPUNERI DE PROIECTE”** s-a încercat analiza factorilor care influențează proiectele de parteneriat public-privat în mediul rural din județul Arad și pe baza acestora proiectarea, după modelul european a unei serii de trei proiecte aplicabile în oricare din cele patru GAL-uri selectate pentru derularea parteneriatului public-privat.